

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEP SODIŠČA (šesti senat)

z dne 3. septembra 2020*

„Predhodno odločanje – Člen 99 Poslovnika Sodišča – Sodna pristojnost v civilnih zadevah – Uredba (EU) št. 1215/2012 – Pristojnost sodišč države članice, na ozemlju katere ima potrošnik stalno prebivališče – Člen 18(2) – Tožba podjetnika proti potrošniku – Pojem ‚stalno prebivališče potrošnika‘ – Čas, ki je upošteven za določitev stalnega prebivališča potrošnika – Sprememba stalnega prebivališča potrošnika po sklenitvi pogodbe in pred vložitvijo tožbe“

V zadevi C-98/20,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Obvodní soud pro Prahu 8 (okrožno sodišče v Pragi 8, Češka republika) z odločbo z dne 27. januarja 2020, ki je na Sodišče prispela 26. februarja 2020, v postopku

mBank S.A.

proti

PA,

SODIŠČE (šesti senat)

v sestavi M. Safjan, predsednik senata, C. Toader (poročevalka), sodnica, in N. Jääskinen, sodnik,

generalni pravobranilec: M. Campos Sánchez-Bordona,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

sprejema naslednji

Sklep

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2012, L 351, str. 1).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo mBank S.A., banko s sedežem na Poljskem, ki opravlja spletne dejavnosti v Češki republiki prek podružnice, in družbo PA zaradi terjatve, ki izhaja iz neplačanih obrokov potrošniške kreditne pogodbe.

* Jezik postopka: češčina.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 V uvodnih izjavah 15 in 34 Uredbe št. 1215/2012 je navedeno:

„(15) Pravila o pristojnosti bi morala biti čim bolj predvidljiva in morajo temeljiti na načelu, da se pristojnost praviloma določa po stalnem prebivališču toženca. [...]

[...]

(34) Zagotoviti je treba kontinuiteto med Konvencijo [z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32)], Uredbo (ES) št. 44/2001 [Sveta z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42)] in to uredbo ter v ta namen predpisati prehodne določbe. To velja tudi za razlago [navedene] konvencije [...] in uredb, ki so jo nadomestile, s strani Sodišča Evropske unije.“

4 Poglavje II Uredbe št. 1215/2012, naslovljeno „Pristojnost“, vsebuje deset oddelkov. Oddelek 1, naslovljen „Splošne določbe“, vsebuje člen 4 te uredbe, ki v odstavku 1 določa:

„Ob upoštevanju določb te uredbe so osebe s stalnim prebivališčem v državi članici ne glede na njihovo državljanstvo tožene pred sodišči te države članice.“

5 Oddelek 2 navedenega poglavja II, naslovljen „Posebna pristojnost“, vsebuje člen 7 navedene uredbe, ki določa:

„Oseba s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožena v drugi državi članici:

1. (a) v zadevah v zvezi s pogodbenimi razmerji pred sodiščem v kraju izpolnitve zadevne obveznosti;
(b) za namene te določbe, in razen če ni drugače dogovorjeno, je kraj izpolnitve zadevne obveznosti:

- v primeru prodaje blaga kraj v državi članici, kamor je bilo v skladu s pogodbo blago dostavljeno ali bi moralo biti dostavljeno,
- v primeru opravljanja storitev kraj v državi članici, kjer so bile v skladu s pogodbo storitve opravljene ali bi morale biti opravljene;

(c) če se ne uporabi točka (b), potem se uporabi točka (a);

[...]“

6 Oddelek 4 poglavja II Uredbe št. 1215/2012, naslovljen „Pristojnost za potrošniške pogodbe“, vsebuje člene od 17 do 19.

7 Člen 17(1) in (2) navedene uredbe določa:

„1. V zadevah v zvezi s pogodbami, ki jih sklene oseba – potrošnik – za namen, za katerega se šteje, da je izven njegove poklicne ali pridobitne dejavnosti, se pristojnost določi v skladu s tem oddelkom [...]:

(a) če gre za pogodbo o prodaji blaga na obroke;

- (b) če gre za pogodbo o posojilu z obročnim odplačevanjem ali za kakršno koli drugo obliko posojila za financiranje prodaje blaga; ali
- (c) v vseh drugih primerih, če je bila pogodba sklenjena z osebo, ki opravlja gospodarsko ali poklicno dejavnost v državi članici, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, ali če na kakršen koli način usmerja to svojo dejavnost v to državo članico ali v več držav, vključno s to državo članico, pogodba pa spada v okvir te dejavnosti.

2. Če potrošnik sklene pogodbo s stranko, ki nima stalnega prebivališča ali sedeža v eni od držav članic, vendar pa ima v eni od držav članic podružnico, predstavništvo ali drugo poslovno enoto, se v sporih, ki izhajajo iz poslovanja te podružnice, predstavništva ali poslovne enote, šteje, da ima ta stranka stalno prebivališče ali sedež v tej državi članici.“

- 8 Člen 18(2) navedene uredbe določa:

„Druga pogodbeni stranka lahko začne postopek zoper potrošnika samo pred sodišči države članice, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče.“

- 9 Člen 26, ki je v oddelku 7 navedenega poglavja II, naslovljenem „Dogovor o pristojnosti“, določa:

„1. Poleg pristojnosti, ki izhaja iz drugih določb te uredbe, je pristojno tudi sodišče države članice, pred katerim se toženec spusti v postopek. To pravilo pa ne velja, če se je spustil v postopek, da bi ugovarjal pristojnosti, ali če je v skladu s členom 24 izključno pristojno drugo sodišče.“

2. V zadevah iz oddelkov 3, 4 ali 5, v katerih je toženec zavarovalec, zavarovanec, upravičenec iz zavarovanja, oškodovanec, potrošnik ali delavec, sodišče pred prevzemom pristojnosti v skladu z odstavkom 1 zagotovi, da je bil tožencu zagotovljen pravni pouk o njegovi pravici, da ugovarja pristojnosti sodišča, in o posledicah spustitve ali nespustitve v postopek.“

- 10 Poglavje V te uredbe, naslovljeno „Splošne določbe“, med drugim vsebuje člen 62 navedene uredbe, ki v odstavku 1 določa:

„Pri ugotavljanju, ali ima stranka stalno prebivališče v državi članici, pred sodišči katere je bil začel postopek, sodišče uporabi svoje notranje pravo.“

Češko pravo

- 11 V skladu s členom 11(1) zakon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád (zakon št. 99/1963 o zakoniku o civilnem postopku) okoliščine, ki so obstajale v trenutku, ko je sodišče začelo postopek, ostajajo upoštevne za določitev stvarne in krajevne pristojnosti tega sodišča do konca postopka. V zvezi s krajevno pristojnostjo iz člena 85 istega zakonika izhajajo, da je, razen če zakon ne določa drugače, redno sodišče za fizično osebo okrajno sodišče kraja, v katerem ima ta oseba stalno prebivališče.

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

- 12 Stranki iz postopka v glavni stvari sta 21. julija 2014 po elektronski poti sklenili pogodbo o potrošniškem kreditu, na podlagi katere je bilo osebi PA, ki je fizična oseba in potrošnik, odobreno posojilo v višini 50.000 čeških kron (CZK) (približno 1820 EUR).
- 13 Po mnenju predložitvenega sodišča je bila oseba PA večkrat v zamudi s plačilom in ni plačevala mesečnih obrokov v zvezi z navedeno pogodbo, kljub večkratnim pozivom k plačilu in predhodnemu poskusu mirne rešitve spora na predlog banke.

- 14 Banka mBank je 7. marca 2018 pri predložitvenem sodišču vložila tožbo, s katero je predlagala, naj se osebi PA naloži plačilo glavnice, obresti na glavnico in obresti na obresti.
- 15 Banka mBank se je za utemeljitev pristojnosti Obvodní soud pro Prahu 8 (okrožno sodišče v Pragi 8, Češka republika) oprla na dejstvo, da je treba za toženo stranko, osebo PA, šteti, da ima stalno prebivališče v Pragi (Češka republika), kot je razvidno iz naslova, ki ga je zadevna oseba navedla v prošnji za odobritev kredita in v sami pogodbi.
- 16 Vendar predložitveno sodišče poudarja, da je bilo stalno prebivališče osebe PA ob vložitvi tožbe v Slovaški republiki, in ne v Češki republiki. Poleg tega, da noben poskus vročanja sodnih pisanj zadevni osebi v zadnjenavedeni državi članici ni bil uspešen, je namreč ta oseba, ki je bila obveščena v skladu s členom 26(2) Uredbe št. 1215/2012, na podlagi dokazov trdila, da je bilo njeno stalno prebivališče ob vložitvi tožbe na Slovaškem, in je zato izpodbijala pristojnost češkega sodišča, pri katerem je bila tožba vložena.
- 17 Čeprav predložitveno sodišče navaja, da je treba po njegovem mnenju pojem „stalno prebivališče potrošnika“ v smislu Uredbe št. 1215/2012 razumeti tako, da napotuje na stalno prebivališče potrošnika na dan vložitve tožbe, pa Sodišče vseeno sprašuje, ali je dejansko tako oziroma ali ta pojem dejansko napotuje na stalno prebivališče potrošnika na dan nastanka pogodbenega razmerja, torej v primeru, kot je ta v postopku v glavni stvari, na datum sklenitve zadevne kreditne pogodbe.
- 18 Navedeno sodišče dodaja, da se pogodba iz postopka v glavni stvari ne nanaša niti na prodajo blaga na obroke niti na posojilo za financiranje prodaje blaga v smislu člena 17(1)(a) in (b) Uredbe št. 1215/2012 in da bi šlo po njegovem mnenju na podlagi navedenega člena 17(1)(c) lahko za potrošniško pogodbo samo, če bi bila pogodba sklenjena z osebo, ki opravlja gospodarsko ali poklicno dejavnost v državi članici, na ozemlju katere ima potrošnik stalno prebivališče.
- 19 V teh okoliščinah je Obvodní soud pro Prahu 8 (okrožno sodišče v Pragi 8) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
- „1. Ali ‚stalno prebivališče potrošnika‘ v smislu člena 17(1)(c) Uredbe [št. 1215/2012] pomeni stalno prebivališče potrošnika na dan vložitve tožbe ali na datum nastanka obligacijskega razmerja med potrošnikom in drugo pogodbeno stranko (torej na primer na dan sklenitve pogodbe), kar pomeni, da gre za pogodbo, ki jo je v smislu člena 17(1)(c) navedene uredbe sklenil potrošnik, tudi kadar ima potrošnik na datum vložitve tožbe že stalno prebivališče v državi članici, ki ni tista, v kateri druga pogodbeno stranka opravlja svojo poklicno dejavnost?
2. Ali je lahko potrošnik s stalnim prebivališčem v drugi državi članici v smislu člena 7 Uredbe [št. 1215/2012] tožen pred sodiščem v kraju izpolnitve zadevne obveznosti, ki je podlaga za tožbo (brez poseganja v člen 18(2) in člen 26(2) navedene uredbe), ker pogodbeno stranko potrošnika ob vložitvi tožbe ne opravlja poklicne dejavnosti v državi stalnega prebivališča potrošnika?“

Vprašanji za predhodno odločanje

- 20 Člen 99 Poslovnika Sodišča določa, da če je iz sodne prakse mogoče jasno sklepati, kakšen je odgovor na vprašanje, ali če odgovor na vprašanje, predloženo v predhodno odločanje, ne dopušča nobenega razumnega dvoma, lahko Sodišče na predlog sodnika poročevalca in po opredelitvi generalnega pravobranilca kadar koli odloči z obrazloženim sklepom.
- 21 To določbo je treba uporabiti v okviru tega predloga za sprejetje predhodne odločbe.

- 22 Najprej je treba opozoriti, da mora Sodišče v skladu z ustaljeno sodno prakso v okviru postopka sodelovanja med nacionalnimi sodišči in Sodiščem iz člena 267 PDEU nacionalnemu sodišču podati koristen odgovor, ki mu omogoča rešitev spora, o katerem odloča. S tega vidika lahko Sodišče po potrebi preoblikuje vprašanja, ki so mu bila predložena (glej zlasti sodbo z dne 28. maja 2020, *World Comm Trading Gfz*, C-684/18, EU:C:2020:403, točka 26 in navedena sodna praksa).
- 23 Predložitveno sodišče z vprašanjema, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 18(2) Uredbe št. 1215/2012 razlagati tako, da pojem „stalno prebivališče potrošnika“ iz te določbe pomeni stalno prebivališče potrošnika na dan sklenitve zadevne pogodbe ali na dan vložitve pravnega sredstva.
- 24 Iz predložitvene odločbe je razvidno, da je pogodbo iz postopka v glavni stvari sklenila fizična oseba, ki je potrošnik, in na podlagi nobenega drugega elementa iz spisa, ki je na voljo Sodišču, ni mogoče sklepati, da bi oseba PA to pogodbo sklenila za uporabo v zvezi s poklicno dejavnostjo v smislu člena 17(1) Uredbe št. 1215/2012.
- 25 Iz tega sledi, da lahko v skladu z zadnjenavedeno določbo pogodba iz postopka v glavni stvari spada v kategorijo „potrošniških pogodb“ v smislu navedene določbe.
- 26 V zvezi s posebnimi pravili o pristojnosti za potrošniške pogodbe člen 18(2) Uredbe št. 1215/2012 v primeru, kot je obravnavani, v katerem prodajalec ali ponudnik začne postopek proti potrošniku, določa pravilo o izključni pristojnosti, v skladu s katerim je tožbo mogoče vložiti le pri sodiščih države članice, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče.
- 27 V obravnavanem primeru je iz predložitvene odločbe razvidno, da je oseba PA, ki je imela ob sklenitvi kreditne pogodbe iz postopka v glavni stvari stalno prebivališče na ozemlju Češke republike, po tem spremenila prebivališče, ne da bi o tej spremembi obvestila svojo pogodbeno stranko ali češke organe.
- 28 Vendar je predložitveno sodišče, kot je bilo navedeno v točki 16 tega sklepa – na podlagi prava sodišča, pred katerim poteka postopek, v skladu s členom 62(1) Uredbe št. 1215/2012 – ugotovilo, da je bilo zadnje znano stalno prebivališče osebe PA na Slovaškem.
- 29 V zvezi s tem je treba ugotoviti, prvič, da je besedilo člena 18(2) Uredbe št. 1215/2012, zlasti v češkem, nemškem, angleškem, poljskem, romunskem in finskem jeziku, jasno, ker je v njem navedena „država članica, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče“. Zato je mogoče na podlagi jezikovne razlage navedene določbe sklepati, da lahko prodajalec ali ponudnik vloži tožbo zoper potrošnika le pred sodišči države članice, na ozemlju katere je imel potrošnik ob vložitvi te tožbe stalno prebivališče.
- 30 Drugič, kot je razvidno iz poročila P. Jenarda o Konvenciji z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1979, C 59, str. 1), je bilo dajanje prednosti dejanskemu stalnemu prebivališču na dan vložitve tožbe pred naslovom, navedenim v pogodbi, rešitev, ki je bila predvidena že ob sklenitvi te konvencije. Na strani 33 navedenega poročila je namreč P. Jenard navedel, da je „določanje pristojnosti pri tožbi, ki jo vloži prodajalec ali posojilodajalec, precej občutljivo, kadar se kupec ali posojiljemalec po sklenitvi pogodbe nastani v tujini“, in pojasnil, da „skrb za varstvo teh oseb pomeni, da bi morale biti tožene le pred sodišči države, v kateri so določile svoje novo stalno prebivališče“.
- 31 Tretjič, drugačna razlaga bi lahko ustvarila pravno negotovost glede pristojnega sodišča v položajih, v katerih bi potrošnik med zadevnim pravnim razmerjem enkrat ali večkrat spremenil stalno prebivališče. Taka množitev sodišč, ki bi lahko odločala o zadevi, pa bi bila v nasprotju s ciljem Uredbe št. 1215/2012, navedenim v njeni uvodni izjavi 15, v skladu s katerim morajo biti pravila o pristojnosti čim bolj predvidljiva.

- 32 V tem smislu je treba poudariti, da je Sodišče v točki 47 sodbe z dne 17. novembra 2011, Hypoteční banka (C-327/10, EU:C:2011:745), ki se je nanašala na Uredbo št. 44/2001, vendar jo je mogoče prenesti na Uredbo št. 1215/2012, razsodilo, da „v položaju [...], v katerem se potrošnik, ki je stranka pogodbe o [...] posojilu, [...] odpove svojemu stalnemu prebivališču pred vložitvijo tožbe zoper njega zaradi kršitve njegovih pogodbenih obveznosti, so sodišča države članice, na ozemlju katere je zadnje znano stalno prebivališče potrošnika [...], pristojna za odločanje o navedeni tožbi [...]“. Zato je v primeru zaporednih stalnih prebivališč za določitev mednarodne pristojnosti sodišča države članice odločilno samo zadnje znano stalno prebivališče potrošnika na dan vložitve zadevne tožbe.
- 33 Iz tega sledi, da sodišča države članice niso pristojna za odločanje o sporu v zvezi s potrošniško pogodbo v skladu s pogoji iz člena 17(1) Uredbe št. 1215/2012, če – kot v obravnavanem primeru – zadnje znano stalno prebivališče potrošnika ni na ozemlju navedene države članice.
- 34 Poudariti je treba tudi, da je ta rešitev podprta, prvič, s sistematiko pravil iz oddelka 4 poglavja II Uredbe št. 1215/2015 o pristojnosti za „potrošniške pogodbe“, ki jih je treba razlagati ozko, ker pomenijo odstopanje od splošnega pravila o pristojnosti iz člena 4(1) navedene uredbe, ki določa pristojnost sodišč države članice, na ozemlju katere ima tožena stranka stalno prebivališče, in od pravila o posebni pristojnosti iz člena 7(1) navedene uredbe, v skladu s katerim je pristojno sodišče kraja, v katerem je bila ali bi morala biti izpolnjena zadevna obveznost (glej po analogiji v zvezi z Uredbo št. 44/2001 sodbo z dne 6. septembra 2012, Mühlleitner, C-190/11, EU:C:2012:542, točki 26 in 27 ter navedena sodna praksa).
- 35 Drugič, kot je bilo navedeno v poročilu P. Jenarda, navedenem v točki 30 tega sklepa, je taka rešitev v skladu s posebnim namenom oddelka 4 poglavja II Uredbe št. 1215/2012, ki se nanaša na „[p]ristojnost za potrošniške pogodbe“ in določa posebna pravila o pristojnosti v korist potrošnikom kot pogodbenim strankam, ki veljajo za gospodarsko šibkejše in pravno manj izkušene od sopogodbena, ki dejavnost opravlja poklicno ali pridobitno (glej po analogiji sodbo z dne 23. decembra 2015, Hobohm, C-297/14, EU:C:2015:844, točka 31 in navedena sodna praksa).
- 36 Na vprašanji za predhodno odločanje je torej treba odgovoriti, da je treba pojem „stalno prebivališče potrošnika“ iz člena 18(2) Uredbe št. 1215/2012 razlagati tako, da označuje stalno prebivališče potrošnika na dan vložitve pravnega sredstva.

Stroški

- 37 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških.

Iz teh razlogov je Sodišče (šesti senat) razsodilo:

Pojem „stalno prebivališče potrošnika“ iz člena 18(2) Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah je treba razlagati tako, da pomeni stalno prebivališče, ki ga ima potrošnik na dan vložitve pravnega sredstva.

Podpisi